

Polacy o reformie systemu edukacji

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2017 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Spis treści

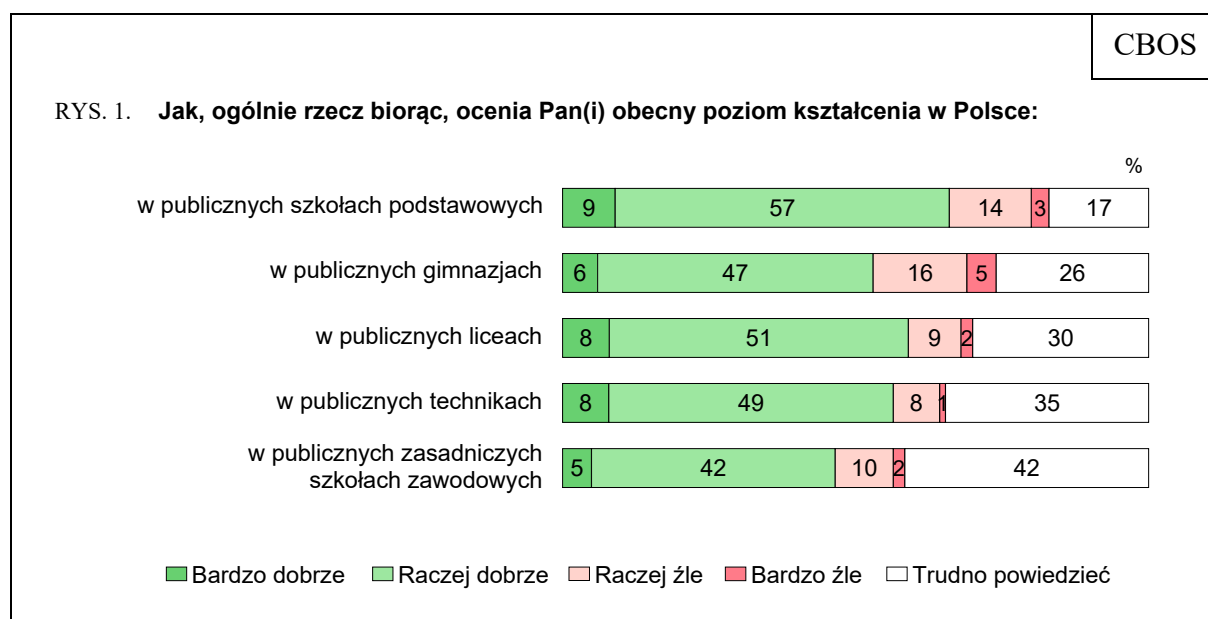
Ocena obecnego systemu edukacji.....	1#
Opinie na temat wieku inicjacji szkolnej	4#
Wiedza o reformie	6#
Ocena planowanych zmian.....	7#
Przewidywane skutki reformy	12#

We wrześniu 2017 roku ma wejść w życie reforma edukacji, która likwiduje utworzone w 1999 roku gimnazja i wprowadza ośmioletnią szkołę podstawową, czteroletnie liceum ogólnokształcące, pięcioletnie technikum, a w miejsce zasadniczych szkół zawodowych – szkoły branżowe pierwszego i drugiego stopnia. Reforma, przyjęta już przez parlament i podpisana przez Prezydenta RP, wzbudza liczne kontrowersje. Pojawiają się wątpliwości, czy została odpowiednio przygotowana, a także czy potencjalne koszty jej wprowadzenia nie przewyższają oczekiwanych korzyści. W styczniowym badaniu¹ zapytaliśmy Polaków, jak oceniają dotychczasowy system edukacji oraz jakie są ich przewidywania co do mających nastąpić w nim zmian.

OCENA OBECNEGO SYSTEMU EDUKACJI

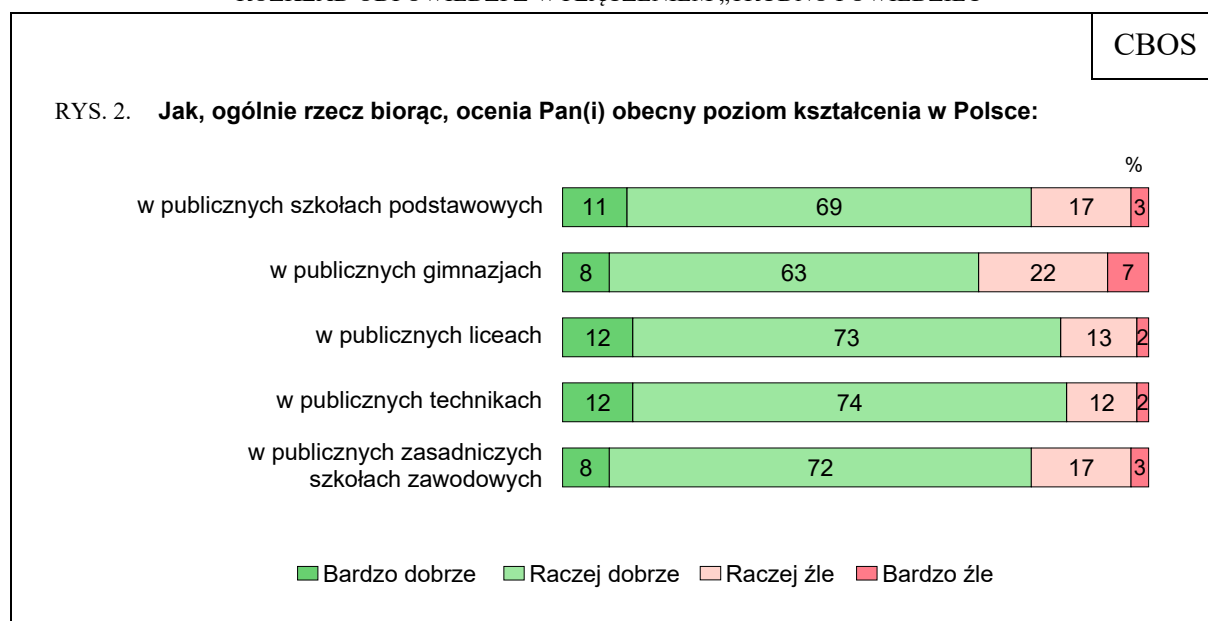
Można powiedzieć, że Polacy dobrze oceniają istniejący system edukacji. W przypadku wszystkich typów szkół publicznych oceny pozytywne wielokrotnie przeważają nad negatywnymi. Najwięcej pozytywnych ocen otrzymały szkoły podstawowe (66%) oraz licea (59%), a stosunkowo najmniej – zasadnicze szkoły zawodowe (47%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (320) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 7–15 stycznia 2017 roku na liczącej 1045 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt, że znaczna część badanych nie miała wyrobionego zdania w tej kwestii. Po uwzględnieniu opinii jedynie tych respondentów, którzy zdecydowali się ocenić poszczególne typy szkół publicznych, hierarchia ocen zdecydowanie się zmienia. Okazuje się, że najlepiej postrzegane są szkoły ponadgimnazjalne – każdy ich rodzaj uzyskuje 85% – 86% pozytywnych ocen. Relatywnie najslabiej wypadają gimnazja – ponad jedna czwarta osób wypowiadających się na ich temat ocenia je źle (29% wobec 71% oceniających dobrze).

ROZKŁAD ODPOWIEDZI Z WYŁĄCZENIEM „TRUDNO POWIEDZIEĆ”

Opinie dotyczące poszczególnych typów szkół publicznych nie zmieniły się znacząco od 2008 roku, kiedy po raz ostatni pytaliśmy o szczegółowe oceny². Wtedy szkoły podstawowe dobrze oceniało 66% badanych (obecnie 67%), gimnazja 58% (obecnie 53%), licea 63% (obecnie 59%), technika 57% (obecnie 56%), a zasadnicze szkoły zawodowe 49% (obecnie 47%). Potwierdza to tezę, że system edukacji wprowadzony reformą z roku 1999 odbierany jest jako stabilny, a opinie na jego temat praktycznie nie ulegają zmianie³.

W sondażu z 2008 roku zaobserwowano, że badani mający dzieci w wieku szkolnym lepiej oceniali poszczególne etapy edukacji niż ogół respondentów. Potwierdza się to obecnie.

² Por. komunikat CBOS „Polacy o proponowanych zmianach w systemie edukacji”, listopad 2008 (oprac. R. Boguszewski).

³ Ustabilizowanie się ocen poszczególnych typów szkół nie stoi w sprzeczności z obserwowanym skądinąd trendem wzrostu ogólnej oceny systemu edukacji (patrz: komunikat CBOS „Polska szkoła A.D. 2014”, czerwiec 2014 (oprac. K. Kowalczyk). Obydwie obserwacje mogą wynikać z postrzegania systemu edukacji jako stabilnego.

Osoby mające dzieci poniżej 18 roku życia, a więc bezpośrednio zainteresowane funkcjonowaniem systemu edukacji, skłonne są nieco lepiej oceniać poszczególne jego etapy.

Tabela 1

Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) obecny poziom kształcenia w Polsce:		Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
		w procentach		
– w publicznych szkołach podstawowych	Ogół respondentów (N=1045)	67	17	17
	Rodzice dzieci w wieku do 18 lat (N=338)	75	15	9
– w publicznych gimnazjach	Ogół respondentów	53	21	26
	Rodzice dzieci w wieku do 18 lat	60	17	22
– w publicznych liceach	Ogół respondentów	59	10	30
	Rodzice dzieci w wieku do 18 lat	64	8	30
– w publicznych technikach	Ogół respondentów	56	9	35
	Rodzice dzieci w wieku do 18 lat	59	7	33
– w publicznych zasadniczych szkołach zawodowych	Ogół respondentów	47	11	42
	Rodzice dzieci w wieku do 18 lat	51	10	39

Co więcej, najwyższy odsetek pozytywnych opinii dotyczących poszczególnych typów szkół można zaobserwować wśród osób, których dzieci właśnie do nich uczęszczają. Cztery piąte (81%) rodziców uczniów szkół podstawowych ocenia je dobrze. Podobnie prawie trzy czwarte rodziców, których dzieci są uczniami gimnazjów (73%), dobrze wypowiada się na temat tego typu szkół⁴.

Wśród ogółu badanych pozytywnie o wszystkich rodzajach szkół relatywnie częściej wypowiadają się respondenci młodsi niż starsi. Szkoły podstawowe dobrze ocenia ponad trzy czwarte badanych od 18 do 24 roku życia (77%) oraz nieco ponad połowa respondentów w wieku 65 lat i starszych (58%). W przypadku gimnazjów ta różnica jest jeszcze większa: dobre zdanie ma o nich ponad dwie trzecie najmłodszych badanych (70%) i dwie piąte najstarszych (40%). Szkoły publiczne (z wyjątkiem szkół zawodowych) lepiej oceniają też osoby z wyższym wykształceniem. Trzeba jednak zauważyć, że te różnice (związane zarówno z wiekiem, jak i poziomem wykształcenia) wynikają przede wszystkim z procentowego udziału badanych wybierających odpowiedź „trudno powiedzieć”. Odsetki odpowiedzi negatywnych są w znacznie mniejszym stopniu zróżnicowane. Warto też wspomnieć, że nie występują regularne różnice ocen w miastach i na wsiach.

⁴ Pominięto rodziców uczniów szkół ponadgimnazjalnych ze względu na niewielkie liczebności tych grup.

Można także zauważyć polityczne zróżnicowanie ocen, zwłaszcza w odniesieniu do gimnazjów i (w mniejszym stopniu) szkół podstawowych. Gimnazja dobrze ocenia 60% sympatyków lewicy i 44% osób identyfikujących się z prawicą. Szkoły podstawowe jako dobrze funkcjonujące określa 68% utożsamiających się z lewicą i 59% osób o poglądach prawicowych. Przekłada się to także na potencjalne elektoraty partyjne, między którymi różnice są jeszcze wyraźniejsze. Osoby, które w hipotetycznych wyborach zagłosowałyby na Prawo i Sprawiedliwość, są zdecydowanie bardziej krytyczne niż pozostałe, natomiast potencjalni wyborcy Platformy Obywatelskiej i Nowoczesnej mają o gimnazjach i szkołach podstawowych zdecydowanie lepsze zdanie niż zwolennicy partii rządzącej. Co jednak interesujące, zróżnicowanie to nie przekłada się na ocenę poziomu szkół ponadgimnazjalnych – w tym przypadku podobne zróżnicowanie nie występuje.

Tabela 2

Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) obecny poziom kształcenia w Polsce:		Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
		w procentach		
– w publicznych szkołach podstawowych	Prawo i Sprawiedliwość	55	29	16
	Platforma Obywatelska	75	9	16
	Kukiz'15	64	19	17
	Nowoczesna	72	5	22
– w publicznych gimnazjach	Prawo i Sprawiedliwość	38	39	23
	Platforma Obywatelska	64	8	29
	Kukiz'15	54	26	20
	Nowoczesna	65	6	29

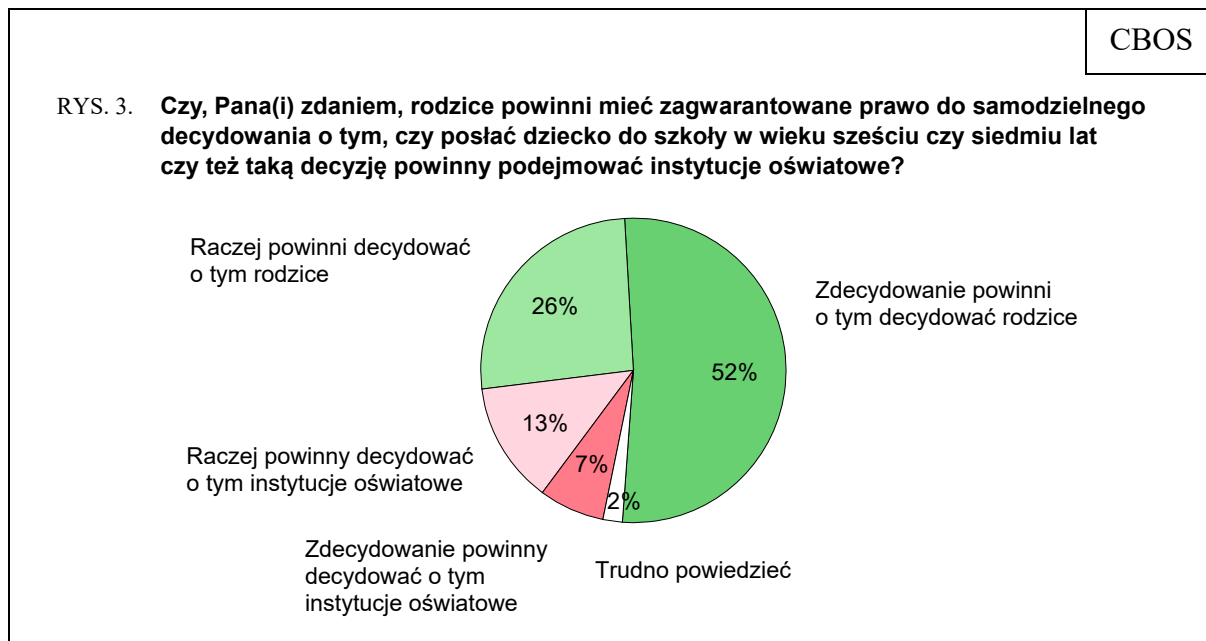
OPINIE NA TEMAT WIEKU INICJACJI SZKOLNEJ

Niezależnie od wchodzącej w tym roku w życie reformy edukacji, wcześniej zdecydowano się także cofnąć obowiązek posyłania do szkół sześciolatków, wprowadzony przez poprzedni rząd. Dzieci ponownie mają obowiązek rozpoczynania nauki szkolnej w wieku siedmiu lat, choć mogą też iść do szkoły o rok wcześniej. Ta decyzja zależy od rodziców oraz od opinii poradni psychologicznej – w przypadku dzieci urodzonych między wrześniem a grudniem.

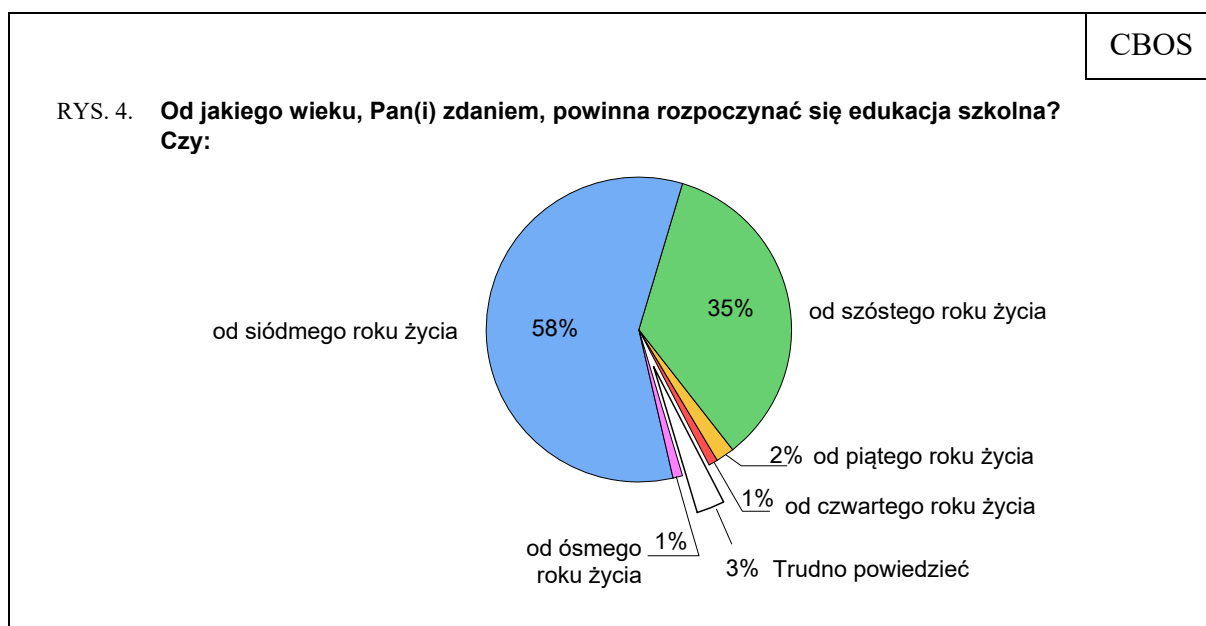
Ponad trzy czwarte badanych (78%) zgadza się z opinią, że to właśnie rodzice powinni decydować, czy ich dziecko rozpocznie naukę w wieku sześciu czy siedmiu lat, przy czym ponad połowa (52%) jest o tym zdecydowanie przekonana. Respondenci, którzy mają dzieci poniżej 18 roku życia, nie różnią się pod tym względem od innych. Opinie w tej kwestii nie

zmieniły się od 2009 roku – wtedy za pozostawieniem tej decyzji w gestii rodziców opowiadało się 79% badanych⁵.

Bardziej podzielone są opinie na temat wieku, od jakiego powinna się rozpoczynać edukacja szkolna. Ponad połowa badanych (58%) uważa, że optymalny wiek to siedem lat, natomiast ponad jedna trzecia (35%) skłania się raczej ku rozpoczynaniu nauki w szkole od szóstego roku życia.

⁵ Zob. komunikat CBOS „Polacy o upowszechnieniu edukacji przedszkolnej i obniżeniu wieku szkolnego” (oprac. A. Gendźwiłł), styczeń 2009.

Zwolennikami rozpoczynania nauki w wieku sześciu lat częściej niż inni są najmłodszy badani (44% osób mających od 18 do 24 lat), respondenci z wykształceniem co najmniej średnim oraz zasadniczym zawodowym, a w grupach wydzielonych ze względu na miejsce zamieszkania – mieszkańcy największych miast (46%). Także mieszkańcy wsi częściej niż ogół respondentów uważają, że edukację szkolną powinno się zaczynać w wieku sześciu lat (38%). Z kolei za początkiem edukacji w wieku siedmiu lat opowiadają się mieszkańcy miast poniżej 500 tys. ludności (60% – 63%). Opinie na ten temat różnicują też dochody. Relatywnie najczęściej za wcześniejszym posyłaniem dzieci do szkoły optują zarabiający najwięcej (44% wśród osób o dochodach 2000 zł i więcej w przeliczeniu na członka rodziny), a także najmniej (42% o dochodach poniżej 650 zł *per capita*).

Również w tej kwestii nie obserwujemy istotnej zmiany opinii w porównaniu z poprzednimi pomiarami. Biorąc pod uwagę odpowiedzi z lat 2009 i 2013 można powiedzieć, że poparcie dla rozpoczynania nauki w wieku sześciu lat wzrasta, jednak jest to trend bardzo powolny.

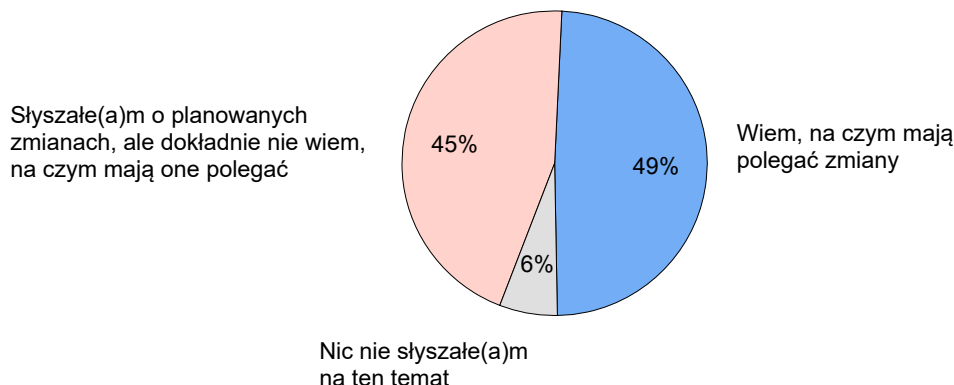
Tabela 3

Od jakiego wieku, Pana(i) zdaniem, powinna rozpoczynać się edukacja szkolna?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	2009	2013	2017
	w procentach		
Od czwartego roku życia	1	1	1
Od piątego	4	3	2
Od szóstego	28	32	35
Od siódmego	64	62	58
Od ósmego	1	1	1
Trudno powiedzieć	2	1	3

WIEDZA O REFORMIE

W grudniu 2016 roku Sejm przegłosował zmiany w systemie edukacji, a w styczniu 2017 roku nowa ustawa zyskała podpis prezydenta. Tym samym już od września br. ma zacząć obowiązywać reforma systemu edukacji polegająca m.in. na stopniowym „wygaszaniu” gimnazjów oraz wydłużeniu nauki w szkołach podstawowych, w liceach ogólnokształcących i technicach. Jeśli chodzi o poinformowanie o planowanych zmianach, to zdecydowana większość badanych (94%) deklaruje, że słyszała o reformie, jednak tylko połowa (49% ogółu) wie, na czym ma ona polegać. Nieliczni (6%) w ogóle nie słyszeli o planowanych zmianach.

RYS. 5. **W grudniu Sejm uchwalił ustawę wprowadzającą zmiany w prawie oświatowym, zgodnie z którą już od września bieżącego roku ma zacząć obowiązywać reforma systemu edukacji. Jak określił(a)by Pan(i) swoją wiedzę na temat planowanych zmian w systemie edukacji?**

Wiedzę o reformie systemu edukacji deklarują przede wszystkim osoby najlepiej wykształcone, uzyskujące najwyższe dochody *per capita*, mieszkające w średnich i dużych miastach, mające od 25 do 44 lat, a w grupach zawodowych – kadra kierownicza oraz specjaliści wyższego i średniego szczebla, pracownicy administracyjno-biurowi i prywatni przedsiębiorcy (zob. tabela aneksowa 3). Nie bez znaczenia jest też fakt posiadania dzieci w wieku szkolnym. Rodzice mający dzieci do 18 roku życia istotnie częściej niż ogół badanych deklarują wiedzę na temat planowanych zmian w systemie edukacji (59%), choć i w tej grupie nie brakuje osób, które nie orientują się w założeniach reformy (37%) lub w ogóle o niej nie słyszały (4%).

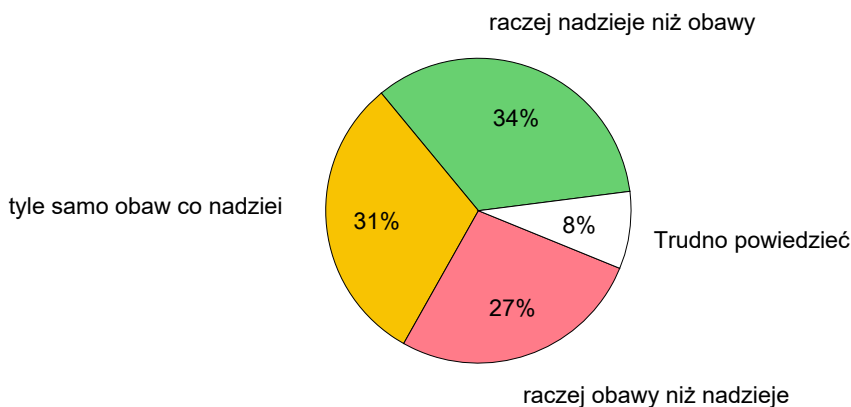
OCENA PLANOWANYCH ZMIAN

Ci, którzy przynajmniej słyszeli o planowanej reformie systemu edukacji (N=974), zostali poproszeni o ustosunkowanie się do idei zmian oraz o ocenę przygotowań do ich wdrożenia. Okazuje się, że opinie na temat planowanych zmian w oświacie są mocno podzielone. Jedna trzecia badanych wiąże z reformą raczej nadzieje niż obawy (34%), niewiele mniejszy odsetek ma w tym względzie mieszane odczucia (31%), a ponad jedna czwarta częściej wyraża obawy, niż wierzy w sukces (27%). Osoby mające dzieci w wieku do 18 lat obawiają się zmian w systemie edukacji minimalnie częściej niż ogół badanych (30%), nieco rzadziej zaś wiążą z nimi nadzieje (32%).

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O REFORMIE EDUKACJI (N=974)

CBOS

RYS. 6. **Czy, ogólnie rzecz biorąc, proponowane zmiany w systemie edukacji budzą w Panu(i) osobiście:**

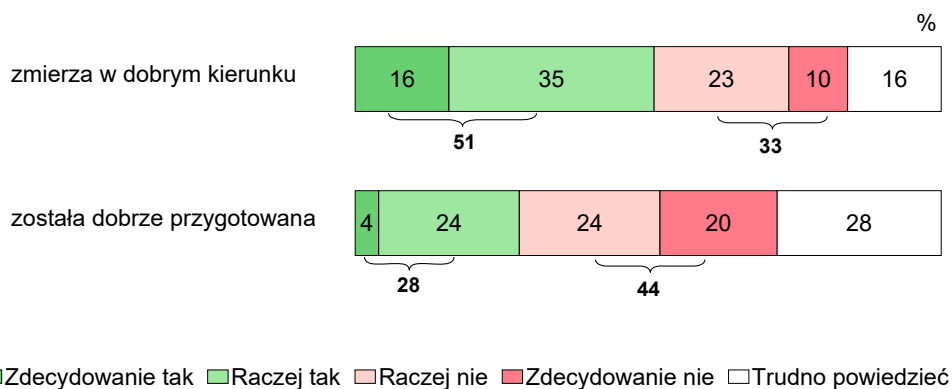

Niepokoje związane z reformą edukacji wiążą się m.in. z przekonaniem, że nie jest ona dobrze przygotowana. Wprawdzie połowa badanych, którzy słyszeli o planowanych zmianach w systemie edukacji, uważa, że zmierzają one w dobrym kierunku (51% wobec 33% będących przeciwnego zdania), zarazem jednak najczęściej wyrażany jest pogląd, że reforma edukacji nie została dobrze przygotowana (44% wobec tylko 28% mających przeciwną opinię na ten temat).

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O REFORMIE EDUKACJI (N=974)

CBOS

RYS. 7. **Czy uważa Pan(i), że reforma edukacji, która ma zacząć obowiązywać od września bieżącego roku:**

Obawy związane z reformą edukacji, a także przekonanie, że jest ona źle przygotowana i nie zmierza w dobrym kierunku, podzielane są tym częściej, im wyższy jest poziom wykształcenia badanych, wyższe zarobki *per capita*, większa miejscowość zamieszkania oraz rzadsze uczestnictwo w praktykach religijnych. W grupach zawodowych krytycyzm w tym względzie relatywnie najczęściej przejawiają kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla oraz prywatni przedsiębiorcy.

Stosunek do reformy edukacji i ocenę jej przygotowania wyraźnie różnicują także deklarowane poglądy polityczne respondentów oraz ich preferencje partyjne. Planowane zmiany stosunkowo wysoko oceniają i duże nadzieje wiążą z reformą głównie osoby o orientacji prawicowej oraz zwolennicy partii rządzącej. Z kolei respondenci o poglądach lewicowych i centrowych, a w elektoratach partyjnych potencjalni wyborcy PO i Nowoczesnej w większości wyrażają obawy w związku z reformą oświaty, twierdząc przy tym, że nie została ona właściwie przygotowana.

Tabela 4

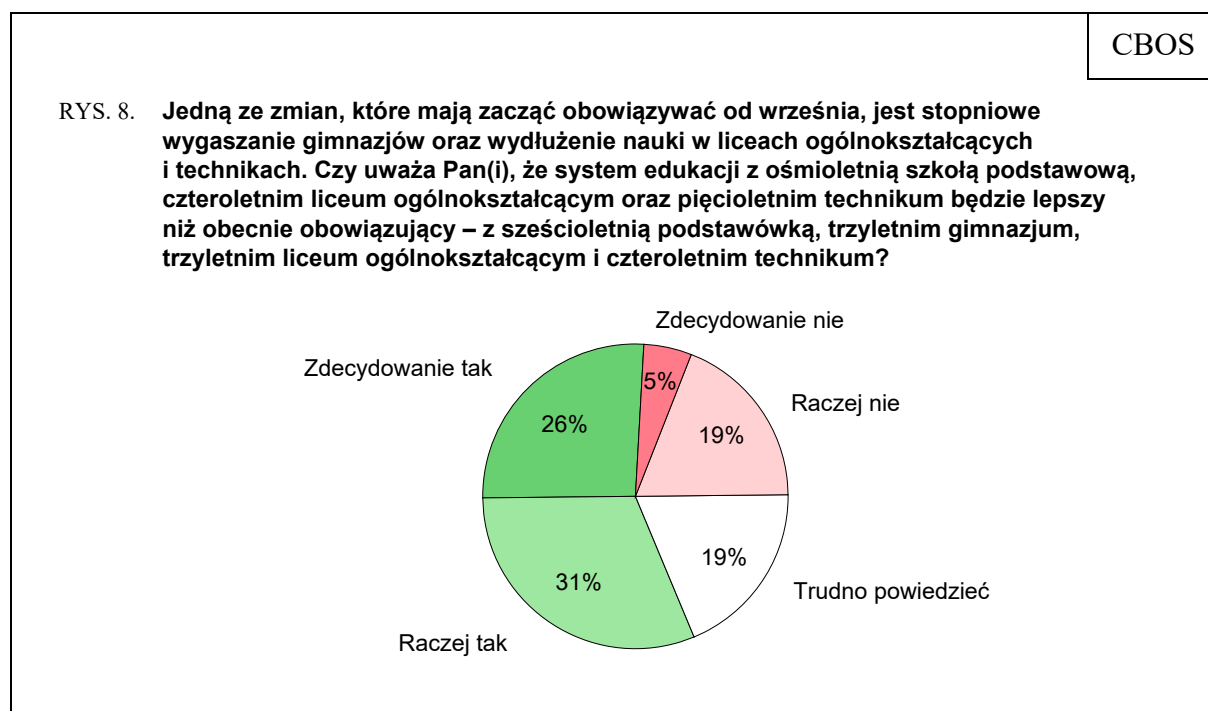
Elektoraty*	Odpowiedzi osób, które słyszały o reformie edukacji (N=974)				
	Czy uważa Pan(i), że reforma edukacji, która ma zacząć obowiązywać od września bieżącego roku:		Czy, ogólnie rzecz biorąc, proponowane zmiany w systemie edukacji budzą w Panu(i) osobiście**:		
	zmierza w dobrym kierunku	została dobrze przygotowana	raczej nadzieje niż obawy	tylko samo obaw co nadziei	raczej obawy niż nadzieje
	odsetki odpowiedzi twierdzących		w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	85	55	65	24	5
Kukiz'15	64	26	32	34	24
Platforma Obywatelska	21	9	12	29	53
Nowoczesna	21	6	8	28	58
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	53	32	27	44	21
Niezamierzający brać udziału w wyborach	52	28	37	30	21

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Wszystkim respondentom zostały przedstawione podstawowe założenia zmian w systemie edukacji z prośbą o ocenę konkretnych rozwiązań. Jak się okazuje, pomysł likwidacji gimnazjów znajduje akceptację większości Polaków. Niemal trzy piąte badanych (57%) sądzi, że system edukacji z ośmioletnią szkołą podstawową, czteroletnim liceum ogólnokształcącym oraz pięcioletnim technikum będzie lepszy niż obecnie obowiązujący (z sześcioletnią podstawówką, trzyletnim gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym i czteroletnim

technikum). Przeciwnego zdania jest co czwarty badany (24%), a niemal co piąty (19%) nie ma wyrobionej opinii w tej kwestii.

Opinie wyrażane przez rodziców mających dzieci do 18 roku życia w zasadzie nie różnią się od opinii pozostałych badanych, natomiast cechy społeczno-demograficzne, które wpływają na deklarowane poglądy, to m.in. poziom wykształcenia, wielkość miejscowości zamieszkania, dochód uzyskiwany w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym, status zawodowy, poglądy polityczne, religijność i – poniekąd – wiek. Poparcie dla likwidacji gimnazjów oraz wydłużenia nauczania w szkołach podstawowych oraz liceach i technikach jest tym większe, im niższy poziom wykształcenia badanych, mniejsza miejscowość zamieszkania oraz niższy dochód *per capita*. Sprzyja mu także prawicowa orientacja polityczna oraz częste uczestnictwo w praktykach religijnych. W grupach zawodowych akceptację proponowanych zmian najczęściej wyrażają robotnicy (zob. tabela aneksowa 7).

Ocena planowanych zmian w systemie edukacji zróżnicowana jest w dużej mierze ze względu na preferencje partyjne. Zwolennikami ośmioletniej szkoły podstawowej, czteroletniego liceum oraz pięcioletniego technikum są przede wszystkim potencjalni wyborcy PiS, a w drugiej kolejności sympatycy ruchu Kukiz'15. Również wśród osób niezamierzających głosować w ewentualnych wyborach parlamentarnych oraz tych, które nie wiedzą, czy poszłyby do urn, przeważa aprobata likwidacji gimnazjów. Z kolei w elektoratach PO i Nowoczesnej najczęściej podzielane jest przekonanie, że wdrażany system edukacji (z ośmioletnią

podstawówką i czteroletnim liceum) nie będzie lepszy od obecnie obowiązującego – z gimnazjami.

Tabela 5

Elektoraty*	Czy uważa Pan(i), że system edukacji z ośmioletnią szkołą podstawową, czteroletnim liceum ogólnokształcącym oraz pięcioletnim technikum będzie lepszy niż obecnie obowiązujący – z sześcioletnią podstawówką, trzyletnim gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym i czteroletnim technikum?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	82	6	12
Kukiz'15	71	22	7
Platforma Obywatelska	29	51	20
Nowoczesna	25	58	17
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	61	21	18
Niezamierzający brać udziału w wyborach	59	21	20

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Opinie na temat zmian w systemie edukacji wyrażane przez rodziców mających dzieci w wieku do 18 lat nie różnią się istotnie od opinii ogółu badanych, natomiast w grupie tej wyróżniają się rodzice uczniów uczęszczających do gimnazjów. Wprawdzie także wśród nich przeważa opinia, że likwidacja gimnazjów jest słusznym pomysłem, jednak wyrażana jest ona rzadziej niż wśród pozostałych rodziców.

Tabela 6

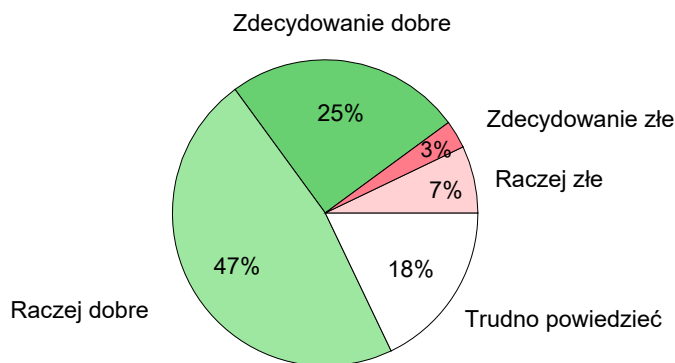
Jedną ze zmian, które mają zacząć obowiązywać od września, jest stopniowe wygaszanie gimnazjów oraz wydłużenie nauki w liceach ogólnokształcących i technikach. Czy uważa Pan(i), że system edukacji z ośmioletnią szkołą podstawową, czteroletnim liceum ogólnokształcącym oraz pięcioletnim technikum będzie lepszy niż obecnie obowiązujący – z sześcioletnią podstawówką, trzyletnim gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym i czteroletnim technikum?					
	Rodzice uczniów szkół podstawowych (N=173)		Rodzice uczniów gimnazjów (N=83)*		Ogół badanych mających dzieci do 18 roku życia (N=338)
	w procentach				
Zdecydowanie tak	26	60	26	50	26
Raczej tak	34		24		33
Raczej nie	19	25	29	35	21
Zdecydowanie nie	6		6		6
Trudno powiedzieć	15		15		14

*Wyniki należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką liczebność

Lepiej niż pomysł likwidacji gimnazjów i jednoczesnego wydłużenia nauczania w szkole podstawowej i szkołach średnich odbierana jest propozycja reformy nauczania zawodowego. Niemal trzy czwarte badanych (72%) popiera zastąpienie zasadniczej szkoły zawodowej dwustopniową szkołą branżową, w sytuacji gdy trzyletnia szkoła branżowa I stopnia umożliwiałaby uzyskanie wykształcenia zasadniczego branżowego, a jej absolwenci byłiby przygotowani zarówno do podjęcia pracy, jak i do kontynuowania kształcenia w dwuletniej branżowej szkole II stopnia, która z kolei kończyłaby się maturą oraz egzaminem potwierdzającym kwalifikacje w danym zawodzie. Krytyczny wobec takiej zmiany jest jedynie co dziesiąty respondent (10%), a niemal co piąty (18%) nie ma o niej wyrobionej opinii. Poglądy rodziców dzieci w wieku szkolnym na temat wprowadzenia dwustopniowej szkoły branżowej w miejsce zasadniczej szkoły zawodowej nie różnią się znacząco w stosunku do wyrażanych przez ogół badanych.

CBOS

RYS. 9. **Inna zmiana, która ma zostać wprowadzona, to zastąpienie zasadniczej szkoły zawodowej dwustopniową szkołą branżową. Trzyletnia szkoła branżowa I stopnia umożliwiałaby uzyskanie wykształcenia zasadniczego branżowego. Jej absolwenci byłiby przygotowani zarówno do podjęcia pracy, jak i do kontynuowania kształcenia w dwuletniej branżowej szkole II stopnia, która kończyłaby się maturą oraz egzaminem potwierdzającym kwalifikacje w danym zawodzie. Czy uważa Pan(i) wprowadzenie dwustopniowej szkoły branżowej za dobre rozwiązanie czy też złe?**

PRZEWIDYWANE SKUTKI REFORMY

Ustawy wprowadzające reformę edukacji – przyjęte w grudniu przez Sejm, a w styczniu podpisane przez Prezydenta RP – nie przestają budzić kontrowersji i obaw różnych środowisk, nie tylko politycznych. Polacy zapytani o przewidywania co do skutków wprowadzanych

zmian w systemie nauczania mają, jak się okazuje, mieszane odczucia w tym względzie. Wprawdzie większość jest zdania, że reforma systemu edukacji polegająca m.in. na likwidacji gimnazjów, wydłużeniu nauki w liceach ogólnokształcących i technikach oraz wprowadzeniu dwustopniowych szkół branżowych umożliwi dostosowanie kształcenia w szkołach do potrzeb rynku pracy (56%), wpłynie na poprawę jakości kształcenia (54%) oraz stworzy możliwość pełnej realizacji programu nauczania (50%), jednak porównywalne odsetki badanych obawiają się, że wprowadzanie reformy spowoduje chaos w szkołach (56%) oraz przyczyni się do utraty pracy przez część nauczycieli gimnazjów (54%). Niemal połowa respondentów uważa również, że wprowadzanie zmian w systemie edukacji będzie stanowiło zbyt duże obciążenie finansowe dla samorządów (44% wobec 30% będących przeciwnego zdania). Wyraźnie podzielone są opinie na temat tego, czy nowy system edukacji wpłynie na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci na wsi i w miastach – z tezą tą zgadza się 39% badanych, 36% zaś jej nie podziela. Respondenci raczej nie oczekują, że wprowadzane zmiany w szkołach wpłyną na ograniczenie patologicznych zachowań wśród uczniów – opinii tej nie podziela 43% badanych, natomiast 33% się z nią zgadza. Raczej też nie obawiają się, że w wyniku reformy nastąpi przepełnienie szkół podstawowych, związane z pojawieniem się w nich dwóch dodatkowych roczników – niebezpieczeństwo takie dostrzega 32% badanych, niemal połowa zaś (49%) nie ma takich obaw.

Tabela 7

Czy uważa Pan(i), że reforma systemu edukacji polegająca m.in. na likwidacji gimnazjów, wydłużeniu nauki w liceach ogólnokształcących i technikach oraz wprowadzeniu dwustopniowych szkół branżowych:	Zdecydowanie tak	Raczej tak	TAK	Raczej nie	Zdecydowanie nie	NIE	Trudno powiedzieć
	w procentach						
– spowoduje chaos w szkołach związany z wprowadzaniem reformy	23	33	56	25	7	32	12
– umożliwi dostosowanie kształcenia w szkołach do potrzeb rynku prac	14	42	56	17	4	21	23
– wpłynie na poprawę jakości kształcenia	15	39	54	20	6	26	20
– spowoduje utratę pracy przez część nauczycieli gimnazjów	16	38	54	25	7	32	14
– da możliwość pełnej realizacji programu nauczania w szkołach	11	39	50	18	5	23	27
– będzie stanowić zbyt duże obciążenie finansowe dla samorządów	17	27	44	26	4	30	26
– wpłynie na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci na wsi i w miastach	9	30	39	27	9	36	25
– wpłynie na ograniczenie patologicznych zachowań wśród uczniów	9	24	33	31	12	43	24
– spowoduje przepełnienie szkół podstawowych	11	21	32	40	9	49	19

Opinie rodziców mających dzieci w wieku szkolnym są nieco bardziej krytyczne niż opinie ogółu badanych. Rodzice minimalnie częściej twierdzą, że likwidacja gimnazjów, wydłużenie nauki w liceach ogólnokształcących i technikach oraz wprowadzenie dwustopniowych szkół branżowych nie wpłynie na poprawę jakości kształcenia w szkołach, nie przyczyni się do pełnej realizacji programu nauczania oraz nie pociągnie za sobą ograniczenia patologicznych zachowań wśród uczniów, natomiast spowoduje chaos w szkołach.

Tabela 8

Czy uważa Pan(i), że reforma systemu edukacji polegająca m.in. na likwidacji gimnazjów, wydłużeniu nauki w liceach ogólnokształcących i technikach oraz wprowadzeniu dwustopniowych szkół branżowych:	TAK		NIE		Trudno powiedzieć	
	Ogół badanych	Osoby mające dzieci w wieku szkolnym (N=241)	Ogół badanych	Osoby mające dzieci w wieku szkolnym (N=241)	Ogół badanych	Osoby mające dzieci w wieku szkolnym (N=241)
	w procentach					
– wpłynie na poprawę jakości kształcenia	54	48	26	34	20	18
– spowoduje utratę pracy przez część nauczycieli gimnazjów	54	55	32	33	14	12
– da możliwość pełnej realizacji programu nauczania w szkołach	50	48	23	27	27	25
– spowoduje chaos w szkołach związany z wprowadzaniem reformy	56	59	32	30	12	11
– umożliwi dostosowanie kształcenia w szkołach do potrzeb rynku pracy	56	53	21	23	23	24
– będzie stanowić zbyt duże obciążenie finansowe dla samorządów	44	47	30	34	26	19
– wpłynie na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci na wsi i w miastach	39	41	36	37	25	22
– spowoduje przepełnienie szkół podstawowych	32	34	49	49	19	17
– wpłynie na ograniczenie patologicznych zachowań wśród uczniów	33	32	43	48	24	20

Ze zliczenia odpowiedzi wskazujących na przekonanie o pozytywnych następstwach wprowadzenia reformy oraz braku negatywnych wynika, że Polacy mają w tym względzie więcej obaw niż nadziei (średnia ocen mierzona na skali od 0 do 9, na której 0 oznacza maksymalnie negatywne przewidywania, a 9 – maksymalnie pozytywne, wyniosła 3,74), przy czym pozytywnych skutków częściej niż inni spodziewają się osoby o prawicowych poglądach politycznych (średnia 4,96), praktykujące religijnie raz w tygodniu (4,24) lub

częściej (5,53), uzyskujące dochód *per capita* w kwocie od 650 zł do 999 zł (4,42), w wieku od 55 do 64 lat (4,40), mające wykształcenie zasadnicze zawodowe (4,06), mieszkające w miastach liczących od 100 tys. do 499 999 tys. mieszkańców (4,02), częściej mężczyźni niż kobiety (4,00 wobec 3,51), a w grupach społeczno-zawodowych – głównie renciści (4,46), robotnicy niewykwalifikowani (4,44) i wykwalifikowani (4,26) oraz pracownicy usług (4,14). Z kolei najbliżej początku skali, co oznacza największy pesymizm w przewidywaniach, lokują się osoby niepraktykujące religijnie (średnia ocen 2,59), mieszkające w największych miastach (2,80), o lewicowych poglądach politycznych (3,09), niezadowolone ze swojej sytuacji materialnej (3,11) oraz mające wyższe wykształcenie (3,19). W grupach zawodowych są to przede wszystkim prywatni przedsiębiorcy (2,87) oraz kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (2,99) – zob. tabele aneksowe. Duże znaczenie w tym względzie mają również preferencje partyjne badanych. Średnia dla elektoratu PiS wynosi 5,70, dla ruchu Kukiz'15 – 4,65, natomiast dla zwolenników PO i Nowoczesnej odpowiednio: 2,19 i 1,91.

Chociaż Polacy dość dobrze oceniają obecny system edukacji (w przypadku wszystkich typów szkół publicznych oceny pozytywne wyraźnie przeważają nad negatywnymi), w większości popierają zmiany, które mają zacząć obowiązywać w szkołach od września br. Niemal trzy piąte badanych uważa, że system edukacji z ośmioletnią szkołą podstawową, czteroletnim liceum ogólnokształcącym oraz pięcioletnim technikum będzie lepszy niż obecnie obowiązujący – z gimnazjami. Jeszcze większe poparcie (72% wskazań) znajduje idea zastąpienia zasadniczej szkoły zawodowej dwustopniową szkołą branżową.

Mimo że kierunek proponowanych zmian w systemie edukacji określany jest jako właściwy (51% badanych, którzy o nich słyszeli, uważa, że zmierzają one w dobrym kierunku), to opinie dotyczące reformowania oświaty są mocno podzielone. Zbliżone są odsetki badanych wiążących z reformą edukacji raczej nadzieje niż obawy (34%) oraz tych, którzy mają w tym względzie przeciwne odczucia (27%). Niepokój związany z reformą edukacji wiąże się m.in. z przeświadczeniem, że nie została ona dobrze przygotowana (uważa tak 44% badanych, a tylko 28% jest przeciwnego zdania).

Co prawda większość badanych sądzi, że likwidacja gimnazjów, wydłużenie nauki w liceach ogólnokształcących i technikach oraz wprowadzenie dwustopniowych szkół branżowych umożliwi dostosowanie kształcenia w szkołach do potrzeb rynku pracy, wpłynie na poprawę jakości kształcenia oraz stworzy możliwość pełnej realizacji programu nauczania, jednak niemal równie liczne są odsetki respondentów obawiających się, że wdrażanie reformy spowoduje chaos w szkołach oraz przyczyni się do utraty pracy przez część nauczycieli gimnazjów. Niemal połowa ankietowanych uważa też, że wprowadzenie zaplanowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zmian będzie stanowiło zbyt duże obciążenie finansowe dla samorządów.

Opracowali

Rafał BOGUSZEWSKI

Antoni GŁOWACKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, rodzice powinni mieć zagwarantowane prawo do samodzielnego decydowania o tym, czy posłać dziecko do szkoły w wieku sześciu czy siedmiu lat czy też taką decyzję powinny podejmować instytucje oświatowe?			Liczba osób
		Powinni o tym decydować rodzice	Powinni decydować o tym instytucje oświatowe	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		78	20	2	1045
Płeć	Mężczyźni	80	17	2	495
	Kobiety	76	22	2	550
Wiek	18–24 lata	75	21	4	81
	25–34	77	22	1	203
	35–44	78	20	1	196
	45–54	77	22	1	159
	55–64	79	18	3	189
	65 lat i więcej	81	16	4	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	77	21	2	419
	Miasto do 19 999	76	19	5	134
	20 000 – 99 999	76	22	2	226
	100 000 – 499 999	84	15	1	170
	500 000 i więcej mieszk.	79	19	2	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	76	19	5	205
	Zasadnicze zawodowe	84	14	2	255
	Średnie	77	21	2	320
	Wyższe	75	24	1	264
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	22	1	106
	Średni personel, technicy	76	24		47
	Pracownicy adm.-biurowi	75	25		72
	Pracownicy usług	81	19		67
	Robotnicy wykwalifikowani	82	17	1	123
	Robotnicy niewykwalifik.	70	28	2	64
	Rolnicy	80	20		46
	Pracujący na własny rach.	72	26	2	47
	Bezrobotni	78	18	4	64
	Emeryci	79	17	4	235
	Renciści	86	12	2	56
	Uczniowie i studenci	77	17	5	42
	Gospodynie domowe i inni	76	21	3	75
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	78	21	1	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	85	14	1	104
	sekt. pryw. poza rolnict.	74	25	1	281
	prywatnym gosp. rolnym	83	17		50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	82	16	2	110
	Od 650 zł do 999 zł	82	17	1	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	82	17	1	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	82	16	2	149
	2000 zł i więcej	79	20	1	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	81	18	1	65
	Średnie	76	20	4	399
	Dobre	79	19	1	582
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	91	9		41
	Raz w tygodniu	78	20	2	445
	1–2 razy w miesiącu	81	16	3	181
	Kilka razy w roku	77	22	1	258
	W ogóle nie uczestniczy	75	23	2	110
Poglądy polityczne	Lewica	73	26	1	166
	Centrum	79	20	1	294
	Prawica	80	18	2	325
	Trudno powiedzieć	81	16	3	251

Tabela 2

		Od jakiego wieku, Pana(i) zdaniem, powinna rozpocząć się edukacja szkolna? Czy:						Liczba osób
		od czwartego roku życia	od piątego	od szóstego	od siódmego	od ósmego	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		1	2	35	58	1	3	1045
Płeć	Mężczyźni	1	2	39	54	1	3	495
	Kobiety	1	2	32	62	1	2	550
Wiek	18–24 lata	2	5	44	45	2	3	81
	25–34	0	5	34	56	3	1	203
	35–44	1	1	41	52	1	5	196
	45–54	1	1	37	59	1	1	159
	55–64	1	3	28	66	1	2	189
	65 lat i więcej	1		32	62	1	4	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	3	38	54	2	3	419
	Miasto do 19 999	1	1	31	60	2	5	134
	20 000 – 99 999	1	1	32	63	1	2	226
	100 000 – 499 999	1	2	31	63	0	2	170
	500 000 i więcej mieszk.		1	46	50	1	2	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	1	2	25	64	4	4	205
	Zasadnicze zawodowe	2	1	39	55	1	2	255
	Średnie	1	2	37	58	1	2	320
	Wyższe	0	3	37	56		3	264
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	3	46	47		3	106
	Średni personel, technicy		4	39	57			47
	Pracownicy adm.-biurowi		7	24	69		1	72
	Pracownicy usług	1	2	42	52		3	67
	Robotnicy wykwalifikowani	3	2	30	64	2		123
	Robotnicy niewykwalifik.		2	39	53	3	2	64
	Rolnicy			37	57		6	46
	Pracujący na własny rach.			39	58		3	47
	Bezrobotni		6	30	56	3	6	64
	Emeryci	1		31	64	1	3	235
	Renciści		3	38	51	6	2	56
	Uczniowie i studenci		6	39	50	2	4	42
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	2		39	55	2	2	75
	inst. państw., publicznej	1	5	37	55	1	1	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	1	3	36	60		1	104
	sekt. pryw. poza rolnict.	1	2	35	59	1	2	281
	prywatnym gosp. rolnym			42	52		6	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	2	2	42	48	5	1	110
	Od 650 zł do 999 zł	0	2	34	59	2	2	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	0	2	31	65	1	1	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	1	3	31	62	0	3	149
	2000 zł i więcej		2	44	51	1	2	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	2		32	62	1	3	65
	Średnie	0	2	37	56	2	2	399
	Dobre	1	2	35	58	1	3	582
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu			20	75	3	2	41
	Raz w tygodniu	1	2	37	57	1	3	445
	1–2 razy w miesiącu		5	35	56	1	2	181
	Kilka razy w roku	1	1	35	60	1	3	258
	W ogóle nie uczestniczy	1	3	37	55	2	2	110
Poglądy polityczne	Lewica	2	2	39	55	1	0	166
	Centrum	0	3	40	53	0	3	294
	Prawica	0	1	30	65	2	2	325
	Trudno powiedzieć	1	3	34	57	2	3	251

Tabela 3

		W grudniu Sejm uchwaślił ustawę wprowadzającą zmiany w prawie oświatowym, zgodnie z którą już od września bieżącego roku ma zacząć obowiązywać reforma systemu edukacji. Jak określił(a)by Pan(i) swoją wiedzę na temat planowanych zmian w systemie edukacji?			Liczba osób
		Wiem, na czym mają polegać zmiany	Słyszałem(a)m o planowanych zmianach, ale dokładnie nie wiem, na czym mają one polegać	Nic nie słyszałem(a)m na ten temat	
		%	%	%	
Ogółem		49	45	6	1038
Płeć	Mężczyźni	50	41	9	492
	Kobiety	48	48	4	546
Wiek	18–24 lata	45	49	5	81
	25–34	57	40	3	203
	35–44	58	37	5	192
	45–54	54	42	4	158
	55–64	44	49	7	188
	65 lat i więcej	34	54	12	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	42	49	9	416
	Miasto do 19 999	43	51	7	132
	20 000 – 99 999	56	40	4	225
	100 000 – 499 999	56	40	4	170
	500 000 i więcej mieszk.	56	40	4	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	52	16	204
	Zasadnicze zawodowe	37	56	8	253
	Średnie	54	43	3	318
	Wyższe	67	32	1	264
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	75	24	1	106
	Średni personel, technicy	68	30	2	47
	Pracownicy adm.-biurowi	60	38	1	72
	Pracownicy usług	39	61		67
	Robotnicy wykwalifikowani	38	56	6	123
	Robotnicy niewykwalifik.	40	54	7	64
	Rolnicy	48	41	12	46
	Pracujący na własny rach.	60	38	1	47
	Bezrobotni	59	39	2	62
	Emeryci	37	53	9	234
	Renciści	38	40	21	56
	Uczniowie i studenci	56	37	6	42
Gospodynie domowe i inni	47	45	8	72	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	34	1	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	47	4	104
	sekt. pryw. poza rolnict.	49	47	3	281
	prywatnym gosp. rolnym	50	40	11	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	49	36	15	108
	Od 650 zł do 999 zł	44	49	7	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	51	42	7	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	49	45	6	149
	2000 zł i więcej	57	41	2	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	43	43	14	64
	Średnie	41	55	4	395
	Dobre	54	39	7	579
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	39	6	40
	Raz w tygodniu	50	46	4	442
	1–2 razy w miesiącu	43	44	13	180
	Kilka razy w roku	46	47	6	258
	W ogóle nie uczestniczy	58	39	3	110
Poglądy polityczne	Lewica	52	42	6	165
	Centrum	51	44	5	294
	Prawica	55	41	4	325
	Trudno powiedzieć	36	53	11	248

Tabela 4

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, proponowane zmiany w systemie edukacji budzą w Panu(i) osobiście:				Liczba osób
		raczej nadzieje niż obawy	tyle samo obaw co nadziei	raczej obawy niż nadzieje	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		34	31	27	8	973
Płeć	Mężczyźni	37	27	26	9	448
	Kobiety	31	34	27	7	525
Wiek	18–24 lata	23	40	27	9	76
	25–34	27	36	26	11	197
	35–44	38	30	27	5	183
	45–54	29	32	33	6	151
	55–64	41	29	21	9	174
	65 lat i więcej	40	24	27	9	191
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	33	20	8	380
	Miasto do 19 999	28	26	35	11	123
	20 000 – 99 999	35	34	25	6	215
	100 000 – 499 999	33	31	30	5	163
	500 000 i więcej mieszk.	24	21	40	15	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	40	27	21	12	171
	Zasadnicze zawodowe	41	32	16	10	233
	Średnie	35	33	26	6	307
	Wyższe	23	30	41	6	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	27	26	44	4	104
	Średni personel, technicy	28	42	22	9	46
	Pracownicy adm.-biurowi	25	38	27	10	71
	Pracownicy usług	42	33	19	6	67
	Robotnicy wykwalifikowani	36	38	17	10	116
	Robotnicy niewykwalifik.	40	27	10	23	59
	Rolnicy	38	30	23	8	41
	Pracujący na własny rach.	16	27	57		46
	Bezrobotni	36	25	29	10	61
	Emeryci	37	29	26	9	211
	Renciści	60	11	25	4	44
	Uczniowie i studenci	27	39	31	4	39
	Gospodynie domowe i inni	32	40	24	4	66
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	25	38	30	6	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	33	32	26	9	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	34	30	26	10	271
	prywatnym gosp. rolnym	40	32	22	7	45
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	43	36	16	5	91
	Od 650 zł do 999 zł	43	28	23	6	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	36	31	24	9	179
	Od 1400 zł do 1999 zł	31	30	30	8	140
	2000 zł i więcej	30	32	32	7	186
Ocena własnych war. mater.	Złe	29	25	39	7	55
	Średnie	34	31	26	10	380
	Dobre	35	32	26	7	538
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	28	5	6	37
	Raz w tygodniu	40	32	23	5	423
	1–2 razy w miesiącu	28	33	27	12	157
	Kilka razy w roku	28	32	27	12	242
	W ogóle nie uczestniczy	23	22	46	9	107
Poglądy polityczne	Lewica	26	29	39	6	154
	Centrum	21	36	38	5	279
	Prawica	52	24	17	7	311
	Trudno powiedzieć	31	36	17	16	221

Tabela 5

		Czy uważa Pan(i), że reforma edukacji, która ma zacząć obowiązywać od września bieżącego roku, zmierza w dobrym kierunku?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		51	33	16	973
Płeć	Mężczyźni	56	32	12	448
	Kobiety	47	34	19	525
Wiek	18–24 lata	45	43	12	76
	25–34	50	34	16	197
	35–44	54	35	11	183
	45–54	44	40	16	151
	55–64	58	26	17	174
	65 lat i więcej	51	30	20	191
Miejsce zamieszkania	Wieś	56	28	16	380
	Miasto do 19 999	49	34	17	123
	20 000 – 99 999	53	31	16	215
	100 000 – 499 999	48	39	12	163
	500 000 i więcej mieszk.	33	48	19	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	61	21	18	171
	Zasadnicze zawodowe	60	24	16	233
	Średnie	51	33	16	307
	Wyższe	37	50	13	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	37	51	12	104
	Średni personel, technicy	45	41	15	46
	Pracownicy adm.-biurowi	40	36	23	71
	Pracownicy usług	55	33	12	67
	Robotnicy wykwalifikowani	64	19	17	116
	Robotnicy niewykwalifik.	68	13	19	59
	Rolnicy	53	27	20	41
	Pracujący na własny rach.	29	63	8	46
	Bezrobotni	58	31	11	61
	Emeryci	50	29	21	211
	Renciści	63	29	8	44
	Uczniowie i studenci	48	44	8	39
	Gospodynie domowe i inni	51	37	12	66
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	47	40	14	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	57	29	14	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	49	35	17	271
	prywatnym gosp. rolnym	53	27	20	45
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	67	20	14	91
	Od 650 zł do 999 zł	63	28	9	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	56	28	16	179
	Od 1400 zł do 1999 zł	46	36	18	140
	2000 zł i więcej	40	45	15	186
Ocena własnych war. mater.	Złe	50	32	18	55
	Średnie	51	31	19	380
	Dobre	51	35	13	538
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	77	13	10	37
	Raz w tygodniu	58	26	17	423
	1–2 razy w miesiącu	47	36	17	157
	Kilka razy w roku	46	38	16	242
	W ogóle nie uczestniczy	30	57	12	107
Poglądy polityczne	Lewica	40	49	11	154
	Centrum	39	43	18	279
	Prawica	71	21	8	311
	Trudno powiedzieć	46	27	27	221

Tabela 6

		Czy uważa Pan(i), że reforma edukacji, która ma zacząć obowiązywać od września bieżącego roku, została dobrze przygotowana?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		28	44	28	973
Płeć	Mężczyźni	33	42	26	448
	Kobiety	25	45	30	525
Wiek	18–24 lata	27	44	29	76
	25–34	28	45	27	197
	35–44	27	50	23	183
	45–54	27	50	23	151
	55–64	35	36	29	174
	65 lat i więcej	27	36	36	191
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	38	32	380
	Miasto do 19 999	33	44	23	123
	20 000 – 99 999	30	44	26	215
	100 000 – 499 999	26	49	25	163
	500 000 i więcej mieszk.	16	52	32	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	36	27	37	171
	Zasadnicze zawodowe	37	34	29	233
	Średnie	30	42	28	307
	Wyższe	15	64	21	261
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	19	63	18	104
	Średni personel, technicy	23	57	20	46
	Pracownicy adm.-biurowi	16	55	29	71
	Pracownicy usług	34	46	20	67
	Robotnicy wykwalifikowani	32	30	37	116
	Robotnicy niewykwalifik.	44	21	35	59
	Rolnicy	27	40	32	41
	Pracujący na własny rach.	10	71	19	46
	Bezrobotni	30	34	35	61
	Emeryci	27	38	34	211
	Renciści	48	37	15	44
	Uczniowie i studenci	25	53	22	39
	Gospodynie domowe i inni	37	38	24	66
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	53	23	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	24	40	35	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	47	25	271
	prywatnym gosp. rolnym	25	42	33	45
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	44	26	31	91
	Od 650 zł do 999 zł	34	37	28	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	27	39	34	179
	Od 1400 zł do 1999 zł	29	47	24	140
	2000 zł i więcej	23	55	23	186
Ocena własnych war. mater.	Złe	16	46	37	55
	Średnie	27	39	34	380
	Dobre	31	46	23	538
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	47	21	32	37
	Raz w tygodniu	34	39	27	423
	1–2 razy w miesiącu	26	45	29	157
	Kilka razy w roku	23	47	30	242
	W ogóle nie uczestniczy	15	61	24	107
Poglądy polityczne	Lewica	20	59	21	154
	Centrum	19	59	23	279
	Prawica	43	28	29	311
	Trudno powiedzieć	26	35	39	221

Tabela 7

		Czy uważa Pan(i), że system edukacji z ośmioletnią szkołą podstawową, czteroletnim liceum ogólnokształcącym oraz pięcioletnim technikum będzie lepszy niż obecnie obowiązujący – z sześcioletnią podstawówką, trzyletnim gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym i czteroletnim technikum?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		57	24	19	1040
Płeć	Mężczyźni	59	25	16	492
	Kobiety	55	24	21	548
Wiek	18–24 lata	41	40	19	81
	25–34	62	23	15	202
	35–44	60	23	16	194
	45–54	55	30	15	158
	55–64	61	21	18	189
	65 lat i więcej	53	20	27	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	61	20	18	417
	Miasto do 19 999	55	25	20	134
	20 000 – 99 999	59	25	17	225
	100 000 – 499 999	55	26	20	168
	500 000 i więcej mieszk.	42	39	19	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	62	16	22	204
	Zasadnicze zawodowe	61	19	20	255
	Średnie	58	24	19	319
	Wyższe	48	38	14	263
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	40	42	18	106
	Średni personel, technicy	61	26	13	47
	Pracownicy adm.-biurowi	56	24	20	71
	Pracownicy usług	60	23	17	67
	Robotnicy wykwalifikowani	68	20	12	123
	Robotnicy niewykwalifik.	73	13	14	64
	Rolnicy	60	25	15	46
	Pracujący na własny rach.	41	47	12	47
	Bezrobotni	63	25	12	62
	Emeryci	55	19	27	234
	Renciści	58	23	19	56
	Uczniowie i studenci	47	34	19	42
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	60	16	24	75
	inst. państw., publicznej	51	31	19	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	61	25	14	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	60	26	14	280
	prywatnym gosp. rolnym	59	25	16	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	66	16	18	110
	Od 650 zł do 999 zł	61	24	15	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	64	16	20	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	53	28	19	149
	2000 zł i więcej	52	32	17	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	46	27	27	64
	Średnie	57	21	22	396
	Dobre	58	26	16	581
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	79	12	9	41
	Raz w tygodniu	61	21	18	444
	1–2 razy w miesiącu	58	26	16	181
	Kilka razy w roku	51	24	25	257
	W ogóle nie uczestniczy	44	42	14	110
Poglądy polityczne	Lewica	49	36	15	166
	Centrum	47	34	19	293
	Prawica	74	15	11	325
	Trudno powiedzieć	53	18	29	251

Tabela 8

		Czy uważa Pan(i) wprowadzenie dwustopniowej szkoły branżowej za dobre rozwiązanie czy też złe?			Liczba osób
		Dobre	Złe	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		72	10	18	1040
Płeć	Mężczyźni	70	10	20	492
	Kobiety	72	10	17	548
Wiek	18–24 lata	79	10	12	81
	25–34	77	10	13	201
	35–44	67	11	22	194
	45–54	69	10	21	158
	55–64	74	11	15	189
	65 lat i więcej	67	9	24	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	8	18	417
	Miasto do 19 999	64	15	21	134
	20 000 – 99 999	72	12	16	223
	100 000 – 499 999	77	9	14	170
	500 000 i więcej mieszk.	60	12	27	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	68	6	25	204
	Zasadnicze zawodowe	70	10	21	255
	Średnie	77	10	13	319
	Wyższe	69	14	17	262
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	62	13	25	106
	Średni personel, technicy	71	5	24	47
	Pracownicy adm.-biurowi	76	12	12	70
	Pracownicy usług	74	14	12	67
	Robotnicy wykwalifikowani	75	8	17	123
	Robotnicy niewykwalifik.	70	10	20	64
	Rolnicy	76	4	20	46
	Pracujący na własny rach.	67	21	12	47
	Bezrobotni	73	13	13	62
	Emeryci	70	9	21	234
	Renciści	72	5	23	56
	Uczniowie i studenci	82	10	9	42
	Gospodynie domowe i inni	70	10	20	75
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	69	11	20	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	68	12	19	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	73	11	16	279
	prywatnym gosp. rolnym	78	4	19	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	68	7	24	110
	Od 650 zł do 999 zł	75	11	14	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	80	8	12	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	77	9	14	149
	2000 zł i więcej	69	13	17	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	70	9	21	64
	Średnie	67	10	22	397
	Dobre	74	10	16	579
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	78	8	14	41
	Raz w tygodniu	74	9	17	444
	1–2 razy w miesiącu	72	9	19	181
	Kilka razy w roku	69	10	21	256
	W ogóle nie uczestniczy	65	19	16	110
Poglądy polityczne	Lewica	71	14	14	166
	Centrum	67	15	18	292
	Prawica	78	6	17	325
	Trudno powiedzieć	69	7	24	251

Tabela 9

		Wskaźnik przewidywanych skutków wprowadzenia reformy systemu edukacji mierzony na skali od 0 do 9, na której 0 oznacza ocenę maksymalnie negatywną, a 9 – maksymalnie pozytywną		
		Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem		3,74	2,95	1045
Płeć	Mężczyźni	4,00	2,96	495
	Kobiety	3,51	2,93	550
Wiek	18–24 lata	3,25	2,74	81
	25–34	3,84	2,73	203
	35–44	3,70	3,02	196
	45–54	3,34	2,96	159
	55–64	4,40	3,12	189
	65 lat i więcej	3,60	2,93	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	3,86	2,76	419
	Miasto do 19 999	3,66	3,07	134
	20 000 – 99 999	3,75	3,08	226
	100 000 – 499 999	4,02	3,01	170
	500 000 i więcej mieszk.	2,80	3,04	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	3,72	2,75	205
	Zasadnicze zawodowe	4,06	3,07	255
	Średnie	3,97	2,97	320
	Wyższe	3,19	2,91	264
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2,99	2,97	106
	Średni personel, technicy	3,81	2,88	47
	Pracownicy adm.-biurowi	3,43	2,80	72
	Pracownicy usług	4,14	2,85	67
	Robotnicy wykwalifikowani	4,26	2,96	123
	Robotnicy niewykwalifik.	4,44	2,65	64
	Rolnicy	3,65	2,78	46
	Pracujący na własny rach.	2,87	2,92	47
	Bezrobotni	3,46	3,22	64
	Emeryci	3,75	2,99	235
	Renciści	4,46	2,97	56
	Uczniowie i studenci	3,67	2,71	42
	Gospodynie domowe i inni	3,57	3,06	75
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	3,66	2,98
spółce właścicieli prywatnych i państwa		3,77	3,05	104
sekt. pryw. poza rolnict.		3,76	2,84	281
prywatnym gosp. rolnym		3,60	2,84	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	3,98	3,09	110
	Od 650 zł do 999 zł	4,42	2,87	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	4,04	2,78	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	3,72	3,05	149
	2000 zł i więcej	3,51	3,04	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	3,11	2,81	65
	Średnie	3,59	2,93	399
	Dobre	3,91	2,97	582
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	5,53	2,69	41
	Raz w tygodniu	4,24	2,98	445
	1–2 razy w miesiącu	3,40	2,79	181
	Kilka razy w roku	3,31	2,85	258
	W ogóle nie uczestniczy	2,59	2,71	110
Poglądy polityczne	Lewica	3,09	2,90	166
	Centrum	3,20	2,81	294
	Prawica	4,96	2,95	325
	Trudno powiedzieć	3,29	2,68	251